

Zpráva o činnosti Univerzitní knihovny SU za rok 2021

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA

Úvod

Začátek roku 2021 plynule navázal na rok 2020 v oblasti protiepidemických opatření. V tomto období, tj. od začátku ledna do konce května, jsme nadále pracovali v nouzovém režimu, ve kterém jsme se maximálně snažili o zpřístupnění knihovního fondu prostřednictvím bezkontaktního půjčování na základě mailových či telefonických objednávek. Studenti si již na tento režim zvykli a celkem hojně tento způsob půjčování využívali.

V souvislosti s touto situací vzrostly počty přístupů do elektronických informačních zdrojů, zvláště pak do databáze elektronických knih Bookport. V tomto období knihovna také zajišťovala zkušební přístup k nástroji Writefull a byla vyjednaná nová smlouva pro využití citačního manažeru CitacePro. Přes veškeré problémy, způsobené pandemií, v knihovně nadále probíhaly běžné knihovnické činnosti – akvizice, katalogizace, výměna publikací a časopisů, meziknihovní výpůjční služba apod.

Od 1. června, kdy skončil nouzový stav, knihovna začala zase pracovat ve standardním režimu a to již bez přerušení až do konce roku 2021.

Univerzitní knihovna SU – Pracoviště Opava

Práce s fondem

V roce 2021 nadále pokračovalo ošetření fondu knihovny technologií RFID. Kromě nových knih se tyto kódy začaly retrospektivně vlepovat i do závěrečných studentských prací, což má význam nejen pro elektronickou ochranu svazků před vynesemím z knihovny, ale v budoucnu to také urychlí revizi závěrečných prací. Dokončení retrospektivního vlepování je plánováno na rok 2023.

Nadále pokračovalo třídění a zpracovávání fondu Václava Hory, kde ovšem došlo k významnému posunu. Do prostor knihovny na Hauerově ulici byla totiž převezena část tohoto fondu, dříve uskladněná v Dukelských kasárnách, čímž Univerzitní knihovna definitivně opustila tuto lokalitu a třídění fondu tak vstoupilo do své poslední fáze.

Z dalších přesunů fondu připomeňme poprvé od otevření nové budovy Univerzitní knihovny významný přesun nepůjčovaných publikací do depozitáře UK v přízemí. Z depozitáře byl naopak vystěhován sklad knihovny Matematického ústavu a to do prostor knihovny v budově na Hauerově ulici, čímž se zlepšila jeho dostupnost i pro obsluhu knihovny Matematického ústavu. Místo uvolněné v hlavním depozitáři bylo využito k přesunu a rozšíření prostor skladu časopisů.

Především v první půli roku 2021 výpůjční služby v knihovně stále probíhaly omezeně kvůli covidovým restrikcím. O to více úsilí však mohlo být věnováno dalším činnostem probíhajícím v knihovně, jako je například zpracování fondu knihovny prof. Mečislava Boráka.

Elektronické informační zdroje – Nástroj Writefull

Podstatnou akvizicí v rámci elektronických informačních zdrojů a nástrojů, bylo bezesporu pořízení renomovaného online nástroje pro revizi anglicky psaných odborných textů Writefull. Nástroj Writefull využívá nejnovější techniky umělé inteligence k poskytování jazykové zpětné vazby k vědeckým textům. Byl vyvinut speciálně pro studenty a výzkumné pracovníky a jeho zpětná vazba je přizpůsobena akademickému psaní. Writefull pro Word poskytuje jazykovou zpětnou vazbu k textům napsaným v aplikaci Microsoft Word. Kontroluje správnost gramatiky, pravopisu, slovní zásoby, interpunkce a stylu. Nabízí také funkci nazvanou „Language Search“: databázi autentických vědeckých textů, ve kterých mohou studenti a zaměstnanci vyhledávat jazykové vzorce, které mohou začlenit do svých vlastních textů. Kromě toho nabízí „Sentence Palette“, což je sbírka příkladů vět užitečných pro akademické psaní.

V roce 2021 bylo na EIZ vynaloženo 2 633 000,- Kč vč. DPH, z toho 1 676 000,- Kč vč. DPH bylo hrazeno z rozpočtu knihovny.

Výměna, prodej publikací a skript

Počet knih získaných výměnou: **419 ks**

Počet periodik získaných výměnou: **43 titulů, 129 ks**

Počet odeslaných knih: **438 ks**

Počet odeslaných periodik: **5 titulů, 49 ks**

Odeslaná Acta historica Universitatis Silesianae Opaviensis: **50 ks**

V rámci pravidelné výměny spolupracujeme s 58 institucemi v ČR (VŠ: 9, NPÚ: 5, muzea: 19, archivy: 8, ústavy AV ČR: 10, galerie: 3, ostatní: 4) a 17 zahraničními institucemi (univerzity: 9, ústavy: 7, muzea: 1).

Spolupracujeme také s institucemi, které projeví zájem o jednotlivé tituly vydaných publikací. Zájem o publikace (určené pro výměnu) pravidelně projevují: Městská knihovna P. Bezruče v Opavě, OKO (Opavská kulturní organizace) Opava, Krajská vědecká knihovna v Liberci, Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje v Plzni, Ústav pro jazyk český AV ČR, Ústav pro českou literaturu AV ČR, Národní filmový archiv, Ústav dějin umění Praha, Městská knihovna a informační centrum Hradec nad Moravicí, Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Lékařská knihovna Městské nemocnice Ostrava.

Prodej publikací: součástí služeb UK je také prodej publikací z produkce Slezské univerzity. A to buď přímo v knihovně, nebo prostřednictvím e-shopu. Celková částka prodeje za rok 2021 činila **31 433,- Kč**, z toho prostřednictvím e-shopu **7 676,- Kč**.

Praxe a PVS

Univerzitní knihovna umožňuje studentům knihovnictví vykonávání povinné praxe. V roce 2021 u nás vykonávali praxi 2 studenti, jeden po dobu 6 týdnů a druhý 2 týdny. Praxe probíhá tak, že studenti jsou postupně seznamováni s jednotlivými knihovnickými činnostmi a postupně konzultují s jednotlivými pracovníky další knihovnické procesy. Od základní evidence knih a periodik, katalogizace, výpůjčních a dalších služeb, včetně zařazování knih do fondu, údržby a ochrany fondu a další. Po absolvování praxe by měli mít základní přehled o chodu a fungování knihovny.

V roce 2021 knihovna také zaměstnávala celkem 4 studenty jako pomocné vědecké síly (PVS) v celkovém rozsahu až 240 hodin měsíčně.

Personálie

Chod opavského pracoviště Univerzitní knihovny zajišťuje 8 pracovníků, včetně jednoho systémového knihovníka, který zajišťuje služby IT, propagační a kulturní aktivity, správu knihovnického systému Tritius, je kontaktní osobou pro akvizice EIZ přes konsorcium CzechElib a pro přidělování DOI.

Konference Bibliotheca Academica 2021

V roce 2021 se dva pracovníci Univerzitní knihovny (Mgr. Lukáš Burgott a Bc. Jan Woitek) zúčastnili jednání konference AKVŠ Bibliotheca Academica s podtitulem: Knihovna a změna. Měli bychom vždy, když můžeme? Konference se tentokrát konala v Liberci na půdě Technické univerzity, a řešila, jak je patrné už z podtitulu, témata změn v knihovnických procesech, zejména pak možnosti a podpora e-learningu a blended learningu. Dalším tématem bylo spuštění AKS Alma (nástupce AKS Aleph) v knihovně UK a potencionální přechod na novou knihovní platformu v rámci projektu IPs OP JAK.

Budova Technické univerzity v Liberci

Výstava: Nadání je touha: Friedl Dicker – Brandeis a výtvarný vzdělávací experiment

Vzhledem ke stále převládající covidové nepřízni jsme byli velmi rádi, že se nám podařilo v roce 2021 zrealizovat velmi zajímavou výstavu. Výstavu "Nadání je touha: Friedl Dicker – Brandeis a výtvarný vzdělávací experiment" nám ochotně zapůjčilo Rakouské kulturní fórum, které je součástí Rakouského velvyslanectví v ČR a se kterým dlouhodobě spolupracujeme. Friedl Dicker-Brandeis se narodila ve Vídni v roce 1898 a byla jednou z nejúspěšnějších studentek na Bauhausu. Věnovala se grafice, sochařství, byla designérkou šperků a nábytku a v neposlední řadě se věnovala malbě. Během svého života využila svého vzdělání a nadání k rozvíjení výtvarného talentu u dětí. Ve své práci pokračovala i po deportaci do Terezína, kde se věnovala dětem v místních dětských domovech a ve svém úsilí pokračovala až do samého konce, kdy byla 9. října 1944 ve věku 46 let zavražděna v Osvětimi-Birkenau.

Výstava původně sestává ze 30 panelů, které jsou kombinací fotek, maleb a textu. Pro vystavení ve foyer před studovnou jsme z důvodu omezeného výstavního prostoru vybrali 14 reprezentativních panelů. Výstava nakonec probíhala od listopadu 2021 až do května letošního roku.

Univerzitní knihovna SU ve spolupráci s Rakouským kulturním fórem v Praze Vás srdečně zve na výstavu.

**Nadání je touha: Friedl Dicker-Brandeis
a výtvarný vzdělávací experiment**

27. 10. - 31. 12. 2021

Friedl Dicker-Brandeis je jednou z nejvýznamnějších představitelk meziválečné středoevropské avantgardy. Její terezínský výukový experiment nepřestává navzdory tragickým okolnostem fascinovat nejen progresivní komplexností, ale i její využitelností v rámci současného systému vzdělávání.

Dochoválo se téměř čtyř a půl tisíce dětských kreseb, mnohé z nich prezentované na výstavě jako výsledek její ušlechtilé pedagogické práce v extrémních podmínkách nacistického koncentračního tábora – ghetta Terezín.

Univerzitní knihovna Slezské univerzity v Opavě
Volně přístupné ve foyer

Univerzitní knihovna SU – Pracoviště Karviná

Služby

Provoz Univerzitní knihovny Karviná byl i v roce 2021 významně ovlivněn protiepidemickými opatřeními. Knihovna byla zcela uzavřena od ledna do května 2021 a poskytovala pouze služby formou bezkontaktní výpůjčky na objednávku. Od 1. 6. 2021 začala knihovna poskytovat své služby standardně. V tomto režimu pracovala knihovna do konce roku 2021.

Akvizice knihovního fondu formou demand - drive acquisition

V roce 2021 nabídla Univerzitní knihovna Karviná všem akademikům možnost zapojit se do akvizice zahraničních odborných e-knih. Nákup proběhl na platformě ProQuest Ebook Central a to formou obchodního modelu DDA (demand-driven acquisition). Nákup e-knih pomocí DDA (Demand Driven Acquisition) probíhá tak, že uživatelé navrhnou sami, které tituly z nabízené kolekce knihovna nakoupí. Knihovna každý požadavek na nákup posoudí a v případě jeho schválení, je uživatel ihned informován, že je kniha dostupná. Vybrané tituly budou už dostupné trvale, a to všem uživatelům v rámci IP adres univerzity. Celkem jsme takto získali 33 odborných e-knih.

Uživatelé knihovny

Začátkem semestru 2020/2021 uspořádala univerzitní knihovna knihovnicko-informační lekce pro své nové uživatele, studenty 1. ročníků. Univerzitní knihovna poskytuje studentům adresné informace o službách knihovny. Zúčastnilo se 217 studentů. V rámci předmětu Seminář k bakalářské práci byly prezentovány možnosti využití elektronických zdrojů a také způsoby vyhledávání informačních zdrojů ke studentským pracím.

Prodejní výstava knih

Ve dnech 26. a 27. října 2021 proběhl již 6. ročník prodejní výstavy zahraniční odborné literatury ve spolupráci s firmou Kuba Libri. Univerzitní knihovna pořádá každoročně prodejní výstavu zahraničních knih, která atraktivním a efektivním způsobem podporuje akvizici zahraniční literatury. Celkem bylo zakoupeno 58 knih.

Elektronické informační zdroje

Od 1. 1. 2021 mají všichni uživatelé na SU k dispozici nástroj Writefull. Jedná se o renomovaný nástroj na korekturu anglických odborných textů.

Interiér knihovny

Mezi novinkami nelze nezmínit úpravu prostor ve studovně. Pro větší komfort uživatelů byl odpočinkový prostor dovybaven novým nábytkem. Vzniklo tak příjemné prostředí jak pro výuku, tak i pro volný čas.

Prodejní výstava knih

Nový nábytek ve studovně

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že i přes výjimečnou situaci a ztížené pracovní podmínky během části roku knihovna dokázala beze zbytku plnit své hlavní funkce. A vzhledem k tomu, že některé činnosti, jako třeba služby přímo ve studovně, byly částečně omezeny, byl prostor pro takové činnosti jako jsou přesuny a stěhování fondu či zapojení více pracovníků do katalogizace.

Základní statistická data

	Knihovna Mat. ústavu	Pracoviště Opava	Pracoviště Karviná	Celkem
Počet studijních míst	8	72	110	190
Počet registrovaných uživatelů knihovny	73	952	354	1 379
Počet registrovaných externistů/veřejnosti	8	0	0	8
Zdroje:				
Počet knihovních jednotek	10 382	170 725	58 701	239 808
Přírůstky za vykazovaný rok	59	4 579	1 085	5 723
Počet knihovních jednotek ve volném výběru	8 180	55 370	36 530	100 080
Počet titulů seriálových publikací	45	110	44	199
Z toho tištěných	36	106	42	184
Z toho elektronických	9	4	2	15
Z toho v obou formách	13	0	0	13
Počet e-knih v trvalém nákupu	0	633	117	750
Výpůjční služby				
Celkový počet výpůjček	1 372	15 110	5 265	21 747
Počet prvních výpůjček (Uvádí se počet absenčních výpůjček bez prodloužení.)	91	6 571	1 700	8 362
Počet prodloužení	1 281	8 539	3 565	13 385
Počet MVS do knihovny (Počet zrealizovaných	51	698	93	842

Počet MVS z knihovny (Počet zrealizovaných požadavků MVS do jiných knihoven)	4	110	5	119
Školení, výuka a akce:				
Počet hodin školení	0	25	13	38
Počet účastníků školení	0	380	217	597
Počet kulturních akcí	0	1	1	2